Imetayarishwa na:

Taasisi ya Kimataifa ya Utafiti wa Mifugo (ILRI)
S.L.P 00100-30709, Nairobi, Kenya.
Simu: +254·20·422·3000
E·mail: b.lukuyu@cgiar.org

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI)
West Kilimanjaro,
S.L.P 147 Sanya Juu, Moshi, Tanzania
Simu +255 784 705 134
E-mail: l.marwa@cgiar.org

Toleo hili limefanikishwa kwa msaada wa Shirika la Marekani la Maendeleo ya Kimataifa (USAID) kupitia mradi wa Utafiti wa kilimo endelevu kwa ajili ya kizazi kijacho Afrika (Africa RISING) kama sehemu ya mpango wa serikali ya Marekani wa Feed the Future.

www.africa-rising.net

Panda nyasi ya nyakachumbu uboreshe mifugo yako

Picha: Gregory Sikumba/ILRI

Utangulizi

Nyasi ni chakula kikuu kwa ng'ombe wa maziwa na nyama. Pia mbuzi na kondoo hula kiasi kikubwa cha nyasi. Mifugo hii inayocheua ina uwezo mkubwa wa kula na kutumia vizuri mimea ya nyasi kuliko wanyama wasiocheua.

Matokeo ya ulishaji wa mimea hii kwa mifugo yanaweza kuwa mazuri kwa kiasi kikubwa kutegemea na aina ya nyasi zilizopo. Kwa bahati mbaya matokeo ya ulishaji malisho ya asili pekee katika maeneo ya kanda ya mashariki sio mazuri hasa wakati wa kiangazi.

Nyasi zilizopo kipindi hicho ni chache, zenye lishe duni na mifugo hawapendi sana kuzila. Uchomaji wa moto na ulishaji wa kupita kiasi katika nyanda za malisho ndio sababu kubwa zinazosababisha upoteaji wa nyasi bora za malisho. Hali hii inaendelea kusababisha upungufu mkubwa wa uzalishaji wa mifugo, na hatimaye husababisha umaskini na afya mbaya kwa watu.

Utafiti

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) Tanga, imefanya utafiti kwa ajili ya kuboresha malisho katika maeneno ya hali ya ukame katika kanda ya mashariki. Matokeo ya utafiti huo yameonesha kuwa nyasi za aina ya Nyakachumbu (kigogo) 'buffel grass' (kiingereza) au Cenchrus ciliaris kwa lugha ya kisayansi, ni bora sana na zinapendekezwa zitumike kuboresha malisho katika maeneo ya kanda ya mashariki.

Majani aina ya Nyakachumbu yaliyokomaa.

Ubora wa nyakachumbu (cenchrus ciliaris)

- Huweza kustawi hata katika maeneo yenye mvua ndogo (mm. 375-750).
- Hustahimili sana hali ya ukame. Mizizi yake inaweza kukua na kuteremka hadi mita 2 chini ya ardhi baada ya miezi 7 kutoka siku ya uoteshaji.
- Mimea hii ina uwezo mkubwa wa huzuia uotaji na ukuaji wa mimea isiyotakiwa katika malisho (magugu).
- Mimea hii inaweza kuenea shambani kwa urahisi kwa uotaji wa mbegu na mashina yanayosambaa chini ya ardhi.
- Huvumilia kwa kiasi kikubwa madhara ya mioto inayotokea mara kwa mara katika mbuga za malisho.
- Huzaa malisho mengi. Huweza kuzaa tani 6-10 za majani makavu/hekta.
- Mimea hii huwa na protini kiasi cha asilimia 6 – 7 mara baada ya kuchanua maua.
- Mifugo hupenda sana kula nyasi hizi hata kama zimekauka.
- Huongeza sana ukuaji na unenepaji wa mifugo.
- Huongeza utoaji mkubwa wa maziwa.
- Huvumilia madhara ya ukataji na uliwaji wa kupita kiasi. na mifugo.

Uoteshaji wa malisho

Maandalizi ya mbegu

- Mbegu hupatikana TALIRI- Tanga na katika mashamba ya mbegu za malisho ya kibaha.
- Chagua mbegu/mashina bora ili uotaji uwe mzuri.
- Andaa mbegu ya kutosha kama kilo 10 kwa kupandwa katika hekta moja.

Maandalizi ya shamba

- Safisha shamba kwa kuondoa vichaka, miti, mawe na kadhalika.
- Lima vizuri ikiwezekana kwa jembe la ng'ombe au trekta.
- Kama shamba liko kwenye mteremko tengeneza makingamaji ili kuhifadhi maji na kuzuia mmonyoko wa udongo.
- Mwaga samadi ya ng'ombe ili kuongeza rutuba katika udongo.
- Sawazisha shamba lako vizuri kabla ya kupanda.

Namna ya kupanda

- Panda mbegu kwa kumwaga na kusambaza juu ya shamba
- Unaweza pia kupanda mbegu au mashina katika mistari iliyo katika umbali wa sentimita 50-60 (nusu hatua)
- Unaweza pia kupanda mbegu/mashina juu ya makinga maji katika shamba la mazao mengine.

Utunzaji wa malisho

- Ondoa magugu shambani kwa jembe na mengine kwa kung'oa kwa mkono.
- Usiruhusu mifugo kula malisho kupita kiasi. Mashina ya mimea yanatakiwa yabaki na afya nzuri ili yaweze kuchipuka tena na kukua vizuri.
- Malisho yakatiwe chini, na shamba lisafishwe kabla ya msimu mpya wa mvua ili kuruhusu uotaji mzuri wa malisho.
- Zuia malisho yasiungue kwa moto kwa kulima barabara ya kinga kuzunguuka shamba lote.

Mfugaji akivuna majani makavu (hay).

Mfugaji akiwapelekea mifugo wake majani aina ya Nyakachumbu.